

Paris den 6te Maj 1878

Kära mina Älskade Moder och Broder!

Det var mig alldeles oväntadt och utsägligt kärt att i går afton eller rättare sagt i natt kl. 12 ½ då jag kom från theatern finna här tvenne bref, det ena ifrån Eder, det andra ifrån Minna; alla daterade den 29de pts. Ja nog ären I mycket, mycket snälla som nu börjat så ofta skrifva. Tusende varmaste tacksägelser för dem, de göra mig mycket godt att få. Jag låfte i brefvet till Minna fortsätta hennes bref med att till Eder skrifva om tiden ifrån den sista April. Nämnde dag var jag åter på expositionen för att uppställa seminarie & skol utställningarna. Derifrån återvände jag om aftonen hem mycket trött och fick då de första kära brefven hemifrån; väl till förståendes icke det som Mamma & Minna till först sände, nej detta får jag ej mera ty jag har redan tvenne gånger reclamerat brefvet på grande poste utan framgång. Nå alltnog kunde jag åter somna lugnt ty nu visste jag huru det var hemma. Den 1sta Maj - dagen för det högtidliga öppnandet af expositionen - såg temmeligen surmulen ut. Sednare på dagen d.v.s. kl. 10 à 11 hade vi dock det mest bländande solsken med en ryslig hetta. Till öppnandet hade 30 000 personer blifvit inbjudna, men som Furst Orloff - Rysslands ambassadör härstädes - sannolikt hade flere vänner än han fått kort för så kunde det ej ifrågakomma att jag något kunde få. Således ställa vi oss utanför på gatan vid hufvudingången till Trocadero palatset - (så kallas ena ändan af expositionen) - Wi se intet af det enkla skäl att här är en så enorm folkmassa. Men der på andra sidan gatan uppföres ett nytt hus; med tillhjälp af armbågar och styrka att hålla ut nå vi ställningarna. En lycklig slump har der ofvan folkmassan lämnat ett rum mellan karlarna, -tillräckligt stort för en plats. Nu gäller att få den. Efter att med ett "pardon monsieur" hafva skuffat undan den ena efter den andra nådde jag ändtligen en liggande ribba. Se så, - nu sitter jag presist liksom alla de andra såsom tuppen på åsen. Nu är jag allt 7 alnar högre än de som få stå nere. Härifrån kan man godt se äfven hela rörelsen. Och hvilken rörelse, hvilken tableau vivant har jag ej? En massa folk så långt ögat längs gatan kan se. Komiska scener i alla nyancer. Här se vi ett tiotal husarer hålla gatornas mynningar öppna genom att rida in på folkmassan. Men mängden är tillpackad det går ej. Då svänga ryttarne om sina hästar och nu retour. Hästarna skjuta tillbaka och nu blir rörelse. De som äro lyckliga att ej befinna sig just på det stället, skrattar och hurrar äfven detta fiffiga sätt, men måste sjelfva nästa minut finna sig uti samma belägenhet. På ett annat ställe se vi att tjog poliser drifva lavinen tillbaka. Nu och då försöker någon springa öfver den öppna platsen men polisen som springer efter honom löper bättre, med ett kraftigt tag hugger han i axeln och "öfverlöparen" måste nu återvända serverad med artiga qvickheter af mängden. Såsom exempel huru de äro dessa "gamin'er" som kranza alla gathörn skall jag berätta en historia, som häromdagen hände då jag var med, den är onekligen bitande. En fröken Södergrén, - (svenska), som var med i sällskapet då

vi promenerade på en boulevard - lät sin klädning släpa. Ifrån en hop pojkar stiger då en fram, hvilken lyftande på mössan säger: "pardon min fru eder klänning släpar, vill ni vara så god och taga upp den om - ni har några ben att visa". Vår fröken upptog småleende släpet (hon ansåg sig väl hafva vackra fötter) och gaminerna ropade i chorus "tres bien", "tres bien". Ja - och nu till Trocadero åter. Bäst man ser & hör huru folket i Paris bär sig åt, kommer ett ridande garde; detta är signalen att någon kommer. Det är prinsen af Wales i gala vagn, han ser något medtagen och trött ut. Om en stund medan vi vänta, höres till venster ett brak. Det är en slags här bruklig solskärm öfver fönster som - gjord af jern och träd - ger vika för den derpå sittande personalen. De som fälls ned till gatan sågo temmeligen flata ut der de lågo på rygg återfordrande sin en franc hvilken de gett för platsen. -Nu kommer åter någon. Det säges vara persiens sol - schachen, d.v.s. till dess kl. 2 presidenten MacMahon kom. Det var rätt intressant att se de förgyllda gala vagnarna med sina kuskar och betjänter i gammaldags guldsmidda kostymer. Nu sedan alla kommit in skynda vi oss till en annan port hvarifrån vi kunna se Trocadero platsen och den af rödt sammet (eller kläde) och guld enkom för öppnandet och presidenten gjorda tribunen. Wi hinna just dit tills MacMahon slutat tala ty nu dundra kanonskott, alla springvatten strömma ut och raketer, i luften exploderande, flyga upp. Folkmängden här ute är oerhördt stor. Jag nämnde ej om att midt under det de höga herrarna väntades, knallade åskan till duktigt några tag och ett störtregn hvars make jag ej sett hällde ned vatten på de stackars människorna, men - de stodo tåligt kvar ändå. - Nu var kl. öfver fyra och man började känna sig hungrig. (Här ätes endast tvenne mål; dejeuner kl. 11 à 12 och diner kl. 6 à 7.) Men innan vi tillryggalagt vägen till l'Eglise Madeleine i hvars närhet en förträfflig och billig restauration ligger, så hade vi att göra, - ty hela vägen omkr. 1 ½ verst var till den grad fullpackad med människor att man nogsamt fick se hur man gick. Menniskomassan på gatorna var ännu kl. 10 ½ då jag gick hem lika tät. - De flesta hus och fönster flaggade och om qvällen var Paris illumineradt synnerligen rikligt och vackert. Alla kyrkor och andra offentliga byggnader voro längs tornen och takkanterna prydda med tusendetals gaslågor och det var verkligen en magnifik syn. Husens fönsterrader, äfvenså boulevarder och trädgårdar voro behängda med kulörta lyktor i alla färger. Här sjöngs, ropades, skreks, skrattades och pratades öfverallt; - det var lif. Wi tycka det vara mycket folk då vi se en marknad i Tfors, men det är rakt intet då det jämföres med en festdag i Paris. - Ja nog blir man, eller känner man sig, bra hemlös här, då man är van vid lugn och stillhet ända från födseln och nog kan jag i detta fall med mycket skäl ha hemlängtan. Dagarna mellan den 1sta och den 5te har jag gått på expositionen der öppnandet verkat som ett trollslag. Nu är varuprofvernas mångfald så ofantligt att då man går der med ens i 4 eller 5 timmar så blir man rakt så slö att man ej kommer ihåg de ting man tycker sig ha väl fäst i minnet. De många och mest olikartade saker man ser gör att tanken tröttnar om man

uppmärksamt söker iakttaga ens och hvars utmärkande egenskaper. Ännu har jag ej hunnit med mera än annexerna och halfva maskinhallen samt ena arbetande vestibulen. I vestibulen arbetas bl. annat; medaljer, manschettknappar, glasprydnader, slipas diamanter, göres schalar af infödda inder, graveras, tryckas visitkort m.m. som ej kan uppräknas af mig nu. Annexerna innehålla mest vagnmakeri samt åkerbruks redskap. Äfven finnes der en massa små maskiner för diverse ändamål. Så t.ex. ha engländarna en lika enkel som praktisk bymaskin som jag tagit ad notam. Oh - här är rysligt mycket och allt så utomordentligt elegant och väl gjort att man med tvång skiljer sina blickar ifrån det. Wi anse de ryska komoderna med marmorskifva synnerligen vackra och beqväma, men jämföras de med de engelska så äro de ingenting, ty den elegans och durabilitet dessa sednare visa, är verkligen förförande. Ack hvad allt kunde man icke göra i vårt kära Finland om blott kapital och företagsamhet funnes. Här ser man hvad företagsamhet är. Jag glömmar ej då jag suckar öfver denna sak det factum att man i Finland ej finner afsättning i sådan mängd att produktionen af en viss vara skulle ha ständig afsättning och således löna sig; tvertom är just detta den sten som hindrar nu frisk och tillväxande industri i alla brancher. Jag ville gerna tala ännu mera om expositionen, men måste ovilkorligen ännu engång se det jag sett. Ett kan jag dock omnämna ännu och det är om orgelbyggeriet. Österrikarne uppställa som bäst en orgel som har en grann fasad, men är vedervärdigt dåligt gjord invändigt. Skulle man ha lust och fallenhet för plumt och illagjort arbete så kunde denna fallenhet här finna - såväl bland det österrikiska som endels franska arbetet - ett synnerligen fruktbart sätt för vidare utbildning. Emellertid är det godt att få se de "utmärkta utländska" arbetena. Skada blott att mina kunder ej veta deraf. - Detta måste nu hinna till om utställningen för denna gång. Nu skolen I följa med till Versailles; en liten utflygt skall kanske vara en god recreation ifrån verldstadens buller och damb. Först resa vi med trainvagn till Bangården hvarifrån vi ha 40 minuters väg i flygande fart till V. Kl. 10 äro vi der och gå först uti parken. Den är utmärkt vacker med de allra herrligaste springvatten, hvilka först kl. 3 e.m. skola begynna. Undertiden gå vi till ett litet lustslott "Trianon" hvilket innehåller en antik - (om man så får säga) - samling. Parken till detta slott är utmärkt vacker. Kl. 12 komma vi in på Versailles slott. Det är praktfullt, förvånande lyxuriöst. Här gingo vi genom långa rader taflor i många, många salar. Napoleonernas alla större slag voro här på stora dukar framställda. Äfven långa rader porträtt i krops storlekar af alla möjliga historiska personer finnas här. Det är omöjligt att kunna finna det vackra i taflorna då man såder brådstörtat måste passera gallerierna. Men nu är kl. öfver fyra vi måste ut för att se springqvällen. De äro så magnifika att man med förtjusning betraktar dem. Gerna ville vi ännu gå här, men vi ha köpt biljetter till theater francais för i qväll. Der ges Hernani med Sarah Bernhardt i donna Sols roll. Således hem. Teatern är full. Ingen musik bestås. Men spelet är magnifikt. Se der en verklig skådespelerska. Hon kan göra

rollen till verklighet. Ja det är förvånande, skada blott att man ej förstår något af orden. Kl. 12 är det slut och vi gå hem der vi få de kära breffen finnas.

- Det gör mig mycket ont om stackars S. som skall vara så ynkelig, men intet kan jag mera ge honom arbete. Säg honom att han söker sig till ett sjukhus med första, icke går det an att stå på verkstaden i sådant tillstånd. Beträffande Richards förslag att börja med uppställningen i S. & L. lär det ej vara värdt att vidtaga några åtgärder, ty ehuru väl min vistelse här lär måsta förlånga några dagar, - vill jag dock gerna komma hem för att se öfver arbetena innan uppsättningarna vidtaga. Dagen för min afresa kan jag ej ännu bestämma, men i nästa vecka blir det. Jag kommer hem öfver Berlin & St P-burg och skall antingen från Köln eller något annat ställe underrätta när detta kan ske. Ännu skulle jag ha att säga en hel hop, men minnes det intet nu för ögonblicket, dessutom bör jag gå till kojs för att i morgon orka vandra på expositionen. Godnatt nu således. Herren vare nu och alltid med oss alla. Helsa min kära Minna att hon i slutet af veckan skall få bref. Hälsa äfven hennes Föräldrar och syskon, samt alla arbetarne och alla våra vänner. Nog skolen I ännu få bref men när det sker det kan jag ej säga ännu. Ja nu farväl mina Älskade. Jag sänder Eder de varmaste omfamningar och kyssar. Guds frid vare med Eder, snart kommer Eder flyttfågel till hemlandets älskade kust, hvilken dock är kärast och skönast af alla jag sett. Helsa hjertligt ifrån
- Eder egen vän
- Axel

Nu den 7de kl. 9 förseglar jag brefvet. Gud vare med oss alla!